

જગતસિંહ

નાટકનાં ગાયનો.

વાંકાનેર “આર્યહિત વર્ધક”

નાટક કંપનીને માટે

રચીને પ્રસિદ્ધ કરનાર

રાવલ ત્રંબકલાલ દેવશંકર

તથા

ત્રવાણી ત્રંબકલાલ રામચંદ્ર

વાંકાનેર આં હિં વં નાં કંપનીના માલિકો.

—*000*—

આવૃત્તિ સાતમી પ્રત ત્રણ હજાર.

—*00*—

અંશસ્વામિત્વના સર્વ હક કર્તાએ સ્વાધીન રાખ્યા છે.

—*0*—

“દેશિ મિત્ર” પ્રેસ, સુરત.

—*—*—

સંવત ૧૯૬૦

સને ૧૯૦૩

કીંમત રૂ. ૦—૨—૦

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૌપીરાઈ-સંગ્રહ
૭૪૨

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી લેખીયો વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૭૪૨

વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ જગત્સિંહ નાટક નાં
ગાયનો

વિષય ૬-૨૪

પાત્રોના નામ.

જગતસિંહઅંબરના મહારાજ, માનસિંહનો કુમાર.
 તિલો-તમા..... ..ગઢમંદારણ પતિ વિરેંદ્રસિંહની--પુત્રી.
 વિમળા... .. વિરેંદ્રસિંહની દાસી રૂપે રહેલી રાણી.
 માનસિંહ..... ..અંબરના મહારાજ.
 રસીક... ..એક બ્રાહ્મણ મસ્કરો.
 આસમાની..... ..વિરેંદ્રસિંહની મુખ્ય દાસી.
 વિરેંદ્રસિંહ..... ..ગઢમંદારણનો અધિપતિ.
 સુરેંદ્ર... ..તેનો હજુરી.
 યશવંત... }
 સુજન ... } .. જગતસિંહના મીત્રો.
 કલ્પલખાનઓઢીયાનો નવાબ.
 હિસમાનખાન... .. નવાબનો સેનાપતી.
 અમીના... .. નવાબની શાહબદી.
 હુસીમ... .. નવાબનો વૈધ.
 હુરમ... .. નવાબની રાણી.
 રંગીલ..... .. રસીકનો પુત્ર.
 રંગીલી... .. સુરેંદ્રની પુત્રી.
 અલીરામવિરેંદ્રસિંહના ગુરુ.

લશ્કર, દરબારીઓ, વારાંગનાઓ, વિગેરે.

જગતસિંહ નાટકનો ટુંક સાર.

અંક ૧ લો.

પ્રવેશ ૧ લો.—નટીની બે બાળાઓ સહવર્તમાન ધધરસ્તુતી.

” ૨--શૈલેશ્વરનું મંદીર--ગઢમંદારણ પતી વિરેંદ્રસિંહની પુત્રી તિલોત્તમા તથા વિમળા સખીઓ સાથે રાસની ગમતમાં વર્ષાદિની શુર્યાત તેટલામાં શીકારી -ફેશે જગતસિંહનું પ્રસીદ્ધ થવું બંને તિલોત્તમા તથા જગતસિંહનાખ્યારની શરૂઆત.

” ૩-- જગતસિંહનું પોતાના મીત્રો સાથે હાલના ક્ષત્રીઓ વીશે વીવેચન. ત્યાં રસીકનું આવવું ને હાસ્યરસની હાજરી

” ૪-- અખરના મહારાજ માનસિંહની ઓઢીયા ઉપર લડાઈની ચડાઈ.

” ૫--રસીક આસ્માનીનો પરસ્પર પ્રેમ વિનોદ અને સુરેંદ્ર ઉપર રસીકનું ગુસ્સે થવું.

” ૬-- તિલોત્તમાનો મહેલ--તિલોત્તમાની જગસિંહ ઉપર આતુરતા. સખીઓનો સંવાદ. પાછળથી વિરેંદ્રસિંહ અને સુરેંદ્રનું આવવું.

” ૭--જંગલ. જગતસિંહ પોતાની પ્રતીજ્ઞા પાળવા વિચાર કરે છે ત્યાં બાતમીદારના કહેવાથી શત્રુઓપર તાત્કાલે જવાની તક્યારી,

- ૧૧ ૮-અભીરામ ગુરૂની પુત્રી વિમળાનો તિલો-તમાના લ
અ બાબતનો વિચાર ત્યાં ગુરૂ અભીરામ અને વિરેંદ્રનું
આવવું અને તિલો-તમાની મમતા જગતસિંહના ઉપર છે
તે વાત જાહેર થતાં વિરેંદ્રનું ગુસ્સે થઈ તિલો-તમા પા
સે જવું.
- ૧૧ ૯-મહેલ. તિલો-તમાની જગતસિંહ ઉપરની પ્રીતી. સ-
ખીયોની ગમત ત્યારબાદ ગુરૂ અભીરામ સ્વામી વિરેંદ્ર અ
ને વિમળાનું આવવું તિલો-તમાની દ્રઢવ્રતીથી અને બહુધા
મતથી તિલો-તમાના લગ્ન જગતસિંહ સાથે કરવાની
બલામણ.
- ૧૧ ૧૦-રસીક તથા આસ્માનીના હાથથી સુરેંદ્રની થતી
કમબખ્તીનો આબેહુમ ચીતાર
- ૧૧ ૧૧-ઓઢીયાનો કીલ્લો કબજે કરવા માટે ત્યાંના નવા
બ કલુલખાન અને જગતસિંહની બચંકર લડાઈ. તે
પના મારાથી કીલ્લાનું સળગવું અને ઉસ્માન તથા
નવાબનું પકડાઈ જવું.

અંક બીજો

પ્રવેશ ૧ લો-રસીકનું ઘર-બહુક વિપ્રના વેદ વાક્યથી રસીક
આસ્માનીના લગ્નની ગમ્મત.

- ૧૧ ૨--કીલ્લો--ગઢમંદારણના કીલ્લાનો પઠાણોના હાથથી થતે
કબજો અને દગાથી વિરેંદ્રનું પકડાઈ જવું.
- ૧૧ ૩--સુરેંદ્રની પુત્રી રંગીલી ને રસીકનો પુત્ર રંગીલ તે
બંનેની પ્રીતિની શરૂઆત.
- ૧૧ ૪-- વીરેંદ્રસીંહની પુત્રી તિલોત્તમા અને જગતસીંહની
પરસ્પર પ્રીતિ. બાદ વિમળાનું આવવું અને પઠાણોના
હાથથી જગતસીંહનું કેદ થવું.
- ૧૧ ૫-- માનસીંહ પોતાના સરદારો સાથે વિચાર કરે છે તે-
વામાં રસીક આવી જગતસીંહના કેદ થયાના ખબર
આપે છે. બાદ સેવક ધર્મ બળવવા જગતસીંહને
છોડાવવા રસીકનું જવું.
- ૧૧ ૬--દરબાર--તેમાં ઉસમાનને શીરપાવ અને વિરેંદ્રને કતલ
કરવાનો હુકમ.
- ૧૧ ૭--વિમળા અને તિલોત્તમાનો વિલાપ. નીચ સુરેંદ્રની
દુષ્ટતા. પાછળથી ઉસમાનનું ઝાળખાવું અને વીંટી
થી મળતી ધીરજ.
- ૧૧ ૮--નવાબ કેલુલખાનની શાહનદી અમીના તરફથી
ઉસમાનને જગતસીંહની દવા કરવાની ભલામણ.
- ૧૧ ૯--જગતસીંહની માંદગી--ત્યાં અમીના તથા ઉસમાનનું
આવવું. બાદ ઉસમાનખાન પ્રત્યે અમીનાના પ્યારની
શરૂઆત.
- ૧૧ ૧૦--કામાંધ સુરેંદ્રની આસમાની પ્રત્યે દુષ્ટ વાંછના અને
પાછળથી ગુરૂ અબીરામ તથા વિમળાને રસીક વીગેરે
નો વિરેંદ્રને મળવા નિશ્ચય.

- ૧૧ ૧૧-જગતસીંહનું વિચાર લાવન ત્યાં નિમકહરામ સુરેંદ્ર
ની લુચ્યાઇ. રસીકનું મળવું ત્યારબાદ ઉસમાનનું
આવવું. કેટલીક વાતચીત કરતાં ગુસ્સે થઇ જગત-
સીંહને જેલખાનામાં લઇ જવા હુકમ.
- ૧૧ ૧૨-નવાખના હુકમથી વિરેંદ્રનો વધ અને વિમાખાનો
વિલાપ.

અંક ત્રીજો.

- પ્રવેશ ૧ લો—જેલખાનામાં તિલોતમા અને અમીનાનો જ-
ગતસીંહ સાથે મેલાપ. નિચ સુરેંદ્રના ભંભેર્યાથી પ-
વીત્ર તિલોતમાનો તિરસ્કાર. ત્યારબાદ અમીના પ્રત્યે
ઉસમાનખાનના ખોટા વહેમ.
- ૧૧ ૨ સુરેંદ્રને ફસાવવા માટેની રસીક તથા રંગીલની યુક્તિ
પાછળથી રંગીલ રંગીલાના જાહેર લગ્ન.
- ૧૧ ૩ વિમળાના હાથથી કલુલખાનનો પ્રાણુવધ અને હુરમ
તથા અમીનાનો અફસોસ.
- ૧૧ ૪ ખટપટીયા સુરેંદ્રને જગતસિંહ તરફથી મળેલો શીટકાર.
- ૧૧ ૫ વિમળાની હુકીકતથી ગુરૂ અભિરામ તથા તિલોત-
મા વિગેરેનું આશ્વમમાં જવું.
- ૧૧ ૬ ઉસમાનખાનના પ્યારની ખાતર અમીનાની ફકીરી.
- ૧૧ ૭-રંગીલ રંગીલીનો પ્રેમ વિનાદ.

- ૧૧ ૮ જોગી વેશે તિલો-તમા જગતસિંહનો મેળાપ. પતી પત્નીના પ્રેમની પરીક્ષા.
- ૧૧ ૯--રસીક આસમાનીની નીતીમય વર્તણૂક અને પરસ્પર આનંદ.
- ૧૧ ૧૦--મહાન બાદશાહ---અકબરનો દરબાર. જગતસિંહને બાદશાહ તરફથી મળતો શીરપાવ. તિલો-તમાને મળતી જગીર. રસીક રાયનો સત્કાર. જગતસિંહના લગ્નની મુખ્ય રકબાદી આપતાં ગાયન સાથે આ નાટકનું સમાપ્ત થવું.

જગતસિંહ નાટકના ગાયનો.

અ ક ૧ લો.

ધૃત્વર સ્તુતિ.

નટી—

(૧)

વિભુ ભક્ત પાલ દયા નિધી છો જગત્રાતા
શાતા દાતા માતા ગાતા ગુણીજન ધ્યાતા—
અગમ્ય માધક છો અવિનાશી
ભવાબ્ધી તારક વિપત વિનાશી
મોક્ષ પ્રદાતવ ભવ્ય કળાશી
જામી વિશ્વવિશે સુખરાશી—
એવા હે નામી સ્વામી આવો આવો ધાઓ
ધાઓ સેવકની સહાયે પિતૃ માતા અવિધાતા.

આજ્ઞાઓ—

(૨)

રમતી સખીયોની સંગાત મુલતિ જાય મલકાતી
મદન વિકારે બહાલી રસમાં રંગાતી

જાતી સ્વામીના ગુણુ પ્રેમે ગાતી--
ચટકતી ચાલે હાલે લલના શરમાતી
વાહ વાહ મંગલમય માનુની જણાતી.

વિમળા તથા તિલો-તમા } (૩)
સાહેલીઓ

ચાલો ખેનો ચાલો આજે શૈલેશ્વર જઈએ
શૈલેશ્વર જઈએ શંભુ શરણમાં થઈએ--
પતિત પાવન એછે જંગલ નીવાસી
ટાળે ઉદાસી આપે સ્વામી સુખ રાસી--
હાહાત્યારે ચાલો વાહવાવા જુદેનો મહાલો હેંહેં મહારો જહાલો
હવે ત્વરાથી ઉપર ચડીએ
અર્ચા ચંદન વંદન કરીએ
પ્રેમે મસ્તક પાય ધરીએ
વાહ, વાહ, વાહ, વાહ, વાહ, વાહ, (૨)

તિલો-તમા તથા સખીઓ—(૪)

ઝીણા ઝરમર વરશે મેહ ભીંજે મારી ચુંદડલી
એવા નંદ કુંવર શું નેહ ભીંજે મારી ચુંદડલી
ઉંચા આવાસ એ અલખેલાના નીચે અમારી મેડી રે
સુતી હતી હું મારા ભુવનમાં સાન કરી મુને તેડી--
ડગ ડગ દાદુર મગમગ મોરલા ચાતક થયા નમેરીરે
વીજળીના વેગના ભયને ત્યાગી આવી ઉભી આ શેરી-ભીં

જગતસીંહ-

(૫)

થાય ગરડ ગરડ નભમાય થાય-

ચડી કારમી ઘોર ધન ઘટા કાળશી વિષમ જાણાય--થાય

ઉંચા ગીરીવર કોતર અંદર

પશુના અંતક શબ્દ શુણાય

મહા ભયાનક વૃક્ષ તણો ઠઠ

નીરખી ભયથી ધીર ઉડી જાય--થાય.

જગતસીંહ—

(૬)

શી પ્રેમી શી પ્રેમી શી પ્રેમી શી પ્રેમી;

શાણી સહુણી દાખી પ્રીતિ રીતિ એ બોલી શા બોલો.

એ ચાલી મધુરી મનહર શી મુખ કાન્તી;

નખ શીખ શી સુહાતિ નવ યોવન મદ માતિ,

મુખ મંદ મંદ મલકાતી મૃગ તેણી મૃદુ વેણી.

નવીન રસિક યુવતી ખીલતી પદમણી તણી;

ઘણી મનહરણી ચોટી નવેલી છટા છખી ચિન્નમાં,

રમણી નમણી સુખદા તરણી ગઘ હા એ તો

ગઘ ચાલી ગઘ અહાહાહાહા.

યશવંત તથા સુજન—

(૭)

શુરવીર ધીર રણુ રંગ રાખી કરે જંગ દંગ કરૂતા

ધરી શસ્ત્ર અરિશીર દૂર કરી રહે દિન દુઃખ હરતા.

રહે મગ્ન સદા શુભ કામ કરી હરીનામ હૃદય ભરતા,

ખરી ક્ષત્રી વટની ટેક રાખી વિજય થઇને ફરતા.
હવે નહીં દેખું ક્યાંય એવા ક્ષત્રી મહી માથે
મન બહુ ગભરાય જમપતિ કર સહાય
પ્રભુ પરી આશ કર, પ્રગટ ક્ષત્રી પૂર ક્ષત્રી વટ ધરતા.

રસીક—

(૮)

હું છું રંગીલો જુવાન ફક્કડ અક્કડ ચાહું આમ,
બણ્યો છું વિદ્યાઓ તમામ રસીકલાલ મારું નામ.
બંદાના રૂપ આગળ માનો કામદેવ પણ તુમ્હ.
કધક કામની ફિદા થાય છે જોઇને મારી મુમ્હ.
એકકો છું વિદ્યામાં તેથી પંડીતમાં પંકાઉં,
કુશળ પુરો ગાવા માંહી રાગ રાગણી ગાઉં--હું

કંમનીઓ—

(૯)

જરે જરે ઓ રંગીલા હડીલા જરે કુડા કાતુડા--જરે--
હરખાવે મુઝાવે સતાવે જ્ઞાને,
વેણુંનો નાદ સુંદર સાદ, આવે છે યાદ વાણી વિવાદ,
રેન તું જગાવે, બાન તું બુલાવે, દેહ તું કુલાવે
થે લી જો પી જાણુ--જરે જરે

આનસીંહ, દરબારી— (૧૦)

પ્યારારે ગુણુ જોઇ તારા હરખી છી--

આજે થયો સફળ જનમ શુરવીર ધીર ગુણુ

જોઇ તારા હરખી છી--

જગતસીંહ--યુદ્ધમાં હજારોનો કડં જઈ સંહાર
 ઠાર ઠાર મારું રિપુ ઠાર ભરી ફાળ
 હરખારી-- શાખાશ શાખાશ તને એમ ઘટે સિંહખાળ.

(૧૧)

રસીક-- વાહ રસીલાની ખ્યારી તું
 આસમાની--હાંહાં રે રસીલાની રામા હું છું પૂર્ણ પ્રેમથી
 રસીક-- ભોળાને ભ્રાવી કીધો છક દુર શું ?
 રંગમાં રમાડી ખરા સ્નેહથી જમાડી
 બની ઠીક તું અનાડી, રસીલાતું જેવા પાણી
 આસમાની--(એમ ન હોય મારા રસીક લટકાળા)
 રસીક-- (ત્યારે કેમ હોય મારાં આસમાની ચટકાળાં)
 આસમાની--(સંગે રાખી નીશકિન અરપીશ તન મન
 રસીક-- નાયું હું તો યનગન
 આસમાની--આવો ફક્કડ મુકી જકકડ
 રસીક-- ચાલું અકકડ વાહ ખ્યારી સુખકારી
 દીલમાંહી વસનારી તું --રસી-

તિલો-તમા—

(૧૨)

ધેલી બની બાળારે વિરહની જવાગ લાગેરે
 પ્રભુપતિ આપો અરે (૨)
 મૃગલી વિખુટી સ્વામીને શોધે
 મુંઝાય મંદ રહ્ય જાગેરે (હા)—મુંઝાય૦

રધુવર સીતા મુખ રટે જયમ
રસના...એ હું રડું રાગેરે-વિરહ૦

તિલો-તમા

(૧૩)

ચાલો ચાલોરે સખીયો સહુ સાથ

પરમ પવિત્ર પુણ્ય પિતાજી પધારે--

ચા૦

સખીઓ—ઉમંગ બરીની સંગ રંગ કરીને--

ચાલીએ સહુએ પ્રેમ ધરીને

લટકો, મટકો, ચટકો, વાહવાહ (૨)

રંગીલી, રસીલી છખીલી તું નાર,

તિલો-તમા—ઘાલી ન સતાવો ન મુંઝાવો વેગે ચાલો--ચા૦

વિરેન્દ્રસીંહ—

(૧૪)

ધરીશ વીરતું હું નામ ધરામાં--

મારીશ કરીશ લોહીપાન લઇ જોન

ઓ નાદાન ન ગુમાન, ધર નક્ક નિર્લજ

જોજો હવે વેરમાં સાર અરે ઓ ગમાર--ધ૦

માન મુરખ અપમાન કરી મારું

નાહક યદ્યપ રણ મુજ કર સંહાર--અરે ઓ ગમાર

અભિરામ—

(૧૫)

મદ મનમાં ધારમાં, જળમહીં પથરા તારમાં

પાણીપર કદી નહીં ભીંત ચણાય નેરણીથી કદી નહીં વાળ પડાય

એમ તુંથી “ માનસિંહ ” ન હણાય—મદ મનમાં૦

મદાન્ધ રાવણુ મારીયો. હણીયો હરણાકંસ,

ગોવિંદને ગમતો નથી. મનમાં મદનો અંશ—જળમહીં૦

મારૂં સુત લૂલો કર્યો, માર્યો મામો કંસ,

અહંકાર નથી સાંખતા, હરિ વિવેકી હંસ—જળમહીં૦

જગતસિંહ—

(૧૬)

કરં તુસ્ત તૈયારી કર શમશેર ધારી,
 કરં ખજોની ખુવારી હૈયે હીમત ધરી.
 દિલ ડરં ન લગાર મારં ચરી શીર માર,
 બાહુ નાવે પારાવાર જાઉં ચરીનો તરી
 ધરં હરી તણું રૂપ કરં ચરો કરી ચુપ,
 આબો દિવસ અનુપમ આવો આવે ન ફરી.
 સહુ શત્રુને સમાજ ગણું ગંભી ગણુમાંજ,
 થઇ અગ્નિ કણુ આજ બાણું બચે ન જરી.

વિમળા—

(૧૭)

કાર્ય થશે આ કવણુ ઊપાયે--
 એહ વિચારે મન અથડાયે--
 બાળા બિચારી પ્રેમે પીડાયે, ઉન્માદ અવસ્થા ભોગવે કાયે-
 પ્રેમનું બંધન સજડ જડાયે, કરતાં કસોટી ઢીલું ન થાયે-

અભિરામ—

(૧૮)

ધરી ઉંરે શાન્તી શાણા ક્રોધી રાજ વિચારે ન કાં
 નાહક શાને તારી બાળે છાતિ વિચારે ન કાં
 ક્રોધી જન આ જગતમાં જરા લહે નહીં સુખ
 ઉર બાળે તે આપનું. દિયે અન્યને દુઃખ—ધરી.

તિલો-તમા તથા. }
 સાહેલીઓ—

(૧૯)

વન ઉપવન કુસુમિત કરી કલિતરે
 લલિત લતાઓ લેહેકાવી વસતે ચોરું ચિન્તરે.

કલ્લકરે કપોત કોક કોકિલ કુંજમાં
 મધુ કરો મન મકરંદ પર પ્રીતરે--
 દારા રંગ દંત પરે દૈને ધારી ઉમંગ અંગે
 સ્વામીની સંગ સોહો જોતાં જરૂર મોટા મુનીના મન મોહ-
 લાલ વપુલસે ગુલાલે ભર્યાં કર્યાં કેશરિયાં કમનીય બહાલે ધર્યાં
 સુખ સંયોગી મનથી માનેરે, પથુ વિયોગી મનથી રોગી--
 બળી સમીર સરસર (૨) છુટે કુવારા છરસર--
 વન વેલી થઇ ઘેલી વળગી વૃક્ષે અલખેલી--
 અગ્નિ યૌવના ગ્નિ કરવાને પ્રેરતા પતિઓ પ્યારથી--
 જગ જીત્યું જાહેર જોર કરીને પામ્યા સૌહાર માર મારથી--

વિરેંદ્ર—

(૨૦)

જા જા જા દૂરમુખ છાકરી કુલ ગર્વ છોડી
 તિલોતમા--હાથ જોડી જોડી વિનવું- જા જા જા
 વિરેંદ્ર—શુદ્ધિ તારી ક્યાં સંતાપ બુદ્ધિબાળા રહી ન કાંઈ
 વિમળા—વૈર અરીનું સઘ છોડો કુળ ગર્વની રીત ત્રોડો
 પૂત્રી પરનો પ્યાર જોડો ધર્મ કર્મે સઘ દોડો
 વિરેંદ્ર—મૂર્ખિ મુઠ બન ના

વિમળા—શાન્તિ ધરો મનમાં-આપું આશિષ-દૂર-જા

તિલોતમા—

(૨૧)

મુજ પરમ પીતા ચિત ધરજોરે વીનતી મારી
 પુત્રી શીરપર કર ધરજોરે વેગે વીચારી-
 બાળકડીને માય ગરીબડી બ્યાં દોરે ત્યાં જાય

હીત અહીત હેતુ નવ જણે તો પામર પીડાયરે—મુ•
જમત વીના નહીં ધમ્મુ જગતમાં જગત છે જીવનહાર
જગત મહીં જન્મી હું વરવા જગતસિંહ બરથારે—મુ•

આસમાની—

(૨૨)

નાચો બંદરજી નાચો-ચનગન, (૪)

મુરેંદ્ર—હા હા ખુબ નાચું કે વહેલો પરણીને રાચું

રસીક—કહે છે તમારું ડાચું અરે વાહ વાહ (૩)

આસમાની—કાચું ન રાખું રસિલાજી જોજો

મુરેંદ્ર—હાંહાં રસિલાજી હું તો

રસીક—અરે મુખથી બુલાવીશ ખોજો નચાવી (૩)

વાહ વાહ (૩) હું-લંગડજી-

આસમાની—

(૨૩)

ચાલો રસિલાજી આનંદકરીએ નિજ તન મનના દુખો હરીવે

રસીક—મુખકારી હદવાળી મૃગનેની નેન ઢાળી

આપે ચુંબન શાંત કરે મન મારું, તો અહાહાહાહા.

આસ૦—હાહા હું પ્યાર વધારું તમપર વાર, રદયેશ ધારું મોતીડેવધાણું

રસીક—બસ બસ પ્યારી એજ ઉચારું હું હા-

આસ૦--પ્રિયે પ્રાણુ તમે આવો ગુણવાન તમે આવો

રસીક—દિલનન આવો આવો, યુ, જો જો જો.

આસાં--(આલો આવો મારા લાંબા નટવર)

રસીક--(આધ વીલ નોટ કમ માધ ડીયર)

લશ્કર--

(૨૪)

હર એક કદમ કદમ પેંદમ બદમ બહમ યજમ રખખો
સીતમ દોદમ કલમ કરો ઝોર દુસ્મનોકા ખુન ચખખો
યાદહી રખખો, યાદહી રખો, સખહી સંગ સંગ
એકહી રંગરંગ ખુબહી જંગ જંગ દંગદંગદંગ મચાઓ
નહમ નતુમ નકમ બેહમ સોજેર હિંદુકર રખખો.

(૨૫)

રંગીલ--મારી લાડકડી વેગે વહેલી ચારે વેગે વહેલી થા.

રંગીલી--તારી અલખેલીની પહેલી ંહેલી હારે પહેલી ંહેલી હા.

રંગીલ--મીઠી વાણી શું સારી મને લાગે બહુ પ્યારી

રંગીલી--સદા તારી આ તારી રંગીલીજ નારી

રંગીલ--લહેર કરવીજ ભારી દુઃખ સરવે વિસારી

રંગીલી--ંહાલા તારા પર જાઉં બલીહારી બલીહારી.

રંગીલ--હું તો તારા પર જાઉં લટકાળી વારી વારી,

રંગીલી-- હવે આલો ંહાલા છેલ કરો તૈયારી--માં

રસીક--

(૨૬)

બગવાન કરી બેભાન લઇને જન પઠાણો જયે ડરના-મનમાં

જુદમી જુદમ કરીને આંખ્યા અચાનક શુરવીર દગાખા
 દગાખાજ કપટેથી ફાંખ્યા નેવનાં પાણી મોઝ ચડાવ્યાં--
 મહા મદમાં બેંકી, દયા દીલથી મુકી બાબા માર્યા બેંકી
 કધક દીધાં ફેંકી મારી માર બેસુમાર કીધાં ખુવાર
 તે ગમાર ડરનાં મનમાં હા, હા, હા, હા, હા,

તિલો-તમા—

૨૭

દુનિયામાં નથી કોઈએ દીડો પ્રેમ કીનારો
 સાગર મહીં ડુબતો પ્રેમી કોઈએ ન ઉગાર્યો-
 મતલબમાં મુંઝાયેલો બ્રમર એમ બમાયો,
 પ્રેમાંધ બની પુષ્પ કમળમાં ઇલ બીડાયો- ૬૦
 પાંખી પ્રદેશી પ્રેમવગડે જઈને મુંઝાયો,
 ઝાડીમાં મળી વાટ નહીં એમ અથડાયો-- ૬૦
 સન્મીત્ર મળે ભોમીઓ આવે તવે આરો,
 નહીં તો ધવાયેલો ફરે એ બળદ બીચારો-- ૬૦

જગતસિંહ—

૨૮

ચંચળ ચતુરા ચપળ નયનથી ચીત ચમકાવતીરે
 મનહર મધુરી મન મટકીથી નીત નવરાવતીરે--

તિલો-તમા-પ્રેમીડાળે હરનીશ ઝુલતી

પ્રેમ પુષ્પની માળા ધરતી

પ્રેમી કેરા પુર્ણ પ્રસંગે મહાલતીરે--ચંચળ

જગત-મદન કટારી તનપર મારી

જખમ કર્યો છાતીમાં કારી

બ્રમર કમળ રસમાં બાબા, બરમાવતીરે--ચંચળ

સુજનરાય
તથા ધરાવંત- }

(૨૯)

જે વિકટ વખતમાં મિત્ર તણી કરે મદદ સ્નેહ ધારી,
તે મીત્ર ખરો સમજાય જામે જમકીર્તી બહુ સારી.
વિવેકી વિનય વિચાર સાગર ગુણી જ્ઞાન ધારી,
ધર્મ કર્મ કરી રહે મન મનમાંહી બહુ ભારી.
મિત્ર જગતમાં જાણવો સુખ દુઃખ સાથી જેહ,
બીડ વખત આપે મદદ તનમન ધનથી તેહ.
એવોજ જગતમાં (જગતસિંહ) એક મિત્ર મણી મારો—

રસિક—

૩૦

પંથ પડું પ્યારથીરે પરગટ કરવા પરમ પ્રિતની રીત ખચિત.
આપો આપ્યા આપ અનુસરું અંગ ઉમંગેરે,
પવન તનય મહાસાગર કુદી પહોંચ્યો પેલે પાર.
સ્વામી કૃપાથી સર્વ સુલભ છે એ સમજી નીરધાર—

કંચનીઓ

(૩૧)

સંગીત સુખકર ગાઓ બાજે મદંગ તાલ નાધી ધીના
તાના દેરેના, દેરેના દીમ દીમ તનન નિ ધ પ મ ગ રે સા રે
ધા ધીમીકીટ ધીમીકીટ તક ધિતા ધા—
ધીકડાં ધા ધા ધા (૨) સંગીત સુખ૦

વિમળા—

(૩૨)

વંદુ પ્રભુ પદ કમળ એક મુજ નરવર દુઃખથી બહુજ પીડાય

જ્યાં દેખું ત્યાં સુખ નવ પેખું સહાય કરોને કૃપાળ—પ્રભુજી
તુજ ધાર્યું પ્રભુ નકીજ આશે અર્થ કીએ વિચાર—પ્રભુજી

અમીના—

(૩૩)

અરે પ્યારે મેરે મએને તોરી કદર પહેયાની—અરે
મન મોહેલીયાં નહીં માને જીયા સમજવો પીયા ન સતાવો
જીયા જન દીલખર—પ્યારે
તેરે હીજમે ખુતે હીલાજો, નહીં દીલકો મેરે કરાર હએ
ન સતાવુ બહેરે ખુદા મુજે, મેરા ગમસે સીના શીગાર હએ—
પ્યારે

અમીના—

(૩૪)

જહાંમે પિયારા તુજના હમારા પિયારા (૪)
જાંન જીતિ હુંમે તુજસે મેહરબાની કર અખ મુજસે
આદી કર રહેતું કુચપે ખાવાદ મેરા (તુ) અખકે
હમેશા દીખારે ખુદારા નજરા તેહારા (૪)
પલ પલ છીન છીન રેન દિન બેએયન રહું તોએબીના
બહોત કીન અખ હોગા જીના તુજબીના
કે ખુદાને દિલારા તુજના હમારા—

રસીક—

(૩૫)

ધારું હું હામ હેયામાં અરીને હથુવા
ગરડનું રૂપ ધારી અહીં એને મથુવા,
નહીં ધરતાં પાય પાછો લપટને લથુવા

લીધા તો શ્રમ સાથે જનનીએ જણવાં,
ઝટપટ જાઉં ધીર તજી ધાઉં સ્વામી ભક્ત કહાવું
ખનનન ખનનન ખડગ ચલાવી
શત્રુ શીશ ઉડાવું, તડાક ફડાક કડાક—

જગતસીંહ—

(૩૬)

શું વરણવું મુખ મમ એક ટેક ધર અનેક ગુણ તારા
ધરી ધીર વીર દ્રઢ ધારી રહો ધણી ભક્ત તણા ધારા
રસીક—શું અધીક કર્યું હૃદય ઠર્યું ફરજ મારી માલીક મારા—
જે ગમાર ઉરખાર ખહાર પ્યાર ધારતા
ખર સમાન નર એ પુન્ય બોળી પાપ તારતા
જગત—તુજ સમ નર તે પાપ પ્રજાળી પુન્ય પ્રગટે પ્યારા—
રસીક—શું અધિક કર્યું હૃદય ઠર્યું—

જગતસીંહ—

(૩૭)

મદાંધ જ જ જ જ નફટ નવ બકરે
કપટ ચપટ ઝટપટ શઠ કદી મશે
ફટ નિર્લાજ દગો દધ શું ફાવીયો
સમીપ કમર નહીં આંચો કસી—
વશ કર્યો વીરનર. છકેલ તેં અણુ ચિન્ત
નવ લન્છન લહું ન્યાયે ખસી--મન.

અભિરામ—

(૩૮)

શૂરા શાન્તિ તને શંભૂ આપેરે, કોડો ભવતાં પાપોને કાપેરે

સ્વર્ગે સદા સુખ સંતોષ આપી બવના ફેરાથી ઉથાપેરે—શુરાં
 આતમાનો ઉપદેશ દધ કરે કંતારથ નાથ
 મુકિત દે તુજ જીવને માગું જોડી હાય
 તારા શત્રુ તપે ત્રણ તાપેરે એવી આશીષ સ્વામી આલાપેરે--શુરાં

જગતસીંહ— (૩૯)

દશા આ શી થઈ થઈ ઉડી આશા ગઈ ગઈ હાય હાય
 પ્રભુ દશા તુ પ્રાણીને શી શી બતાવે નીત
 પલમાં તું નરનાથને મગવે ઘર ઘર બીખ
 બહુ નચાવે તુજ માયા મહીં બહુ રિચાવે દુઃખ છાયા મહીં
 હાય પ્યારી થઈ નક્કરી તિલો-તમાયે પ્યાર પલટયો
 વ્યર્થ આશા હા નિરાશા હાય--

જગતસીંહ— (૪૦)

વનીતા તું નગણી નાર વીસારી પ્યાર તજી દે કાર
 સરીતા ખરી પણ ખારને વરનાર કરે શું ખુવાર-
 તીલોતમા—પ્રીતમ આમ વદો શું કામ જપું તમ નામ
 હું આઠે જામ રે સ્યામ, ઓ સ્યામ, સ્યામ
 જગતસીંહ—કપટી બતાવે પ્યાર તને ધીક્કાર વાર હજાર
 તીલોતમા—પીયુજ હું નિરમળ નાર, કરો વિચાર, થશે લાચાર
 હે કીરતાર અવની મોજાર
 જગત વિણ પ્યાર, નહિ ધરનાર, નાથ તું લેજો સાર

અમીના— ૪૧

અરે મેરે જાનો માલોકે સરદાર
 યાર કરું પ્યાર બાર બાર બેસુમાર--

સર કટે થા તન જલે અખ તુજ સીવા કુચ્છ ગમ નહીં
 બે કદન લાશા પડા હય ઔર હમમેં દમ નહીં.
 આનર બેકરાર લાચારકો તલવાર જલદ માર
 થા દુસવાર કર ખાનર મય પર રહી તેરી ઇન્તેજાર
 કબી આપકે છોડનેસે જન રહે થા નહીં
 ભેડીન સનમયે જનીયે કે ઘોર હમસે ખફા નહીં—

રંગીલ—

૪૨

આવો આવો જ્હાલી વેલડી હસી બહેલી પ્રાણુ તું

રંગીલી--જઓ જઓ જણી પ્રીતડી રીત એવી જણશું.

રંગીલ--થયો ન્યાલ મ્રહી તુજ હાથ

રંગીલી--મુજ નામ રહું સાથ નાં જવા દઉં.

મળી તન મનથી વર પતીને

રંગીલ--મનમથ જેમ ચાહે રતીને તરણી તમને તેમ,

રંગીલી--ચાહી તમે તમ રમણી

રંગીલ--નાના ચશીમુખ નીરખી

રંગીલી--ચીતમાં ચકોરી હરખી

રંગીલ--સુખ દે સુધાકર પરખી

રંગીલી--મળી જોડ સરખા સરખી—

કંચનાઓ—

૪૩

ખુમારી સુખકારી સાયખા ધિરે ધિરે આવે મારા
 રે રસિલા રે રંગીલા હો છેલા બહેલા પીલ્યો રાજ
 પ્રીતડી તમારી શું વિસારી વારી વારી જાઉં
 હ્યોને પાઉં હાથે મારા—

દાર દીલ્લી આગરે, દાર જેસલમીર
 એવે પીયે કોઇ રાજવી કે કોઇ પીયે રણધીર
 બાદિલા છેલાજ મારા સાથેજ બહાલા
 વેલા સવેલા હયો આલી મારા રાજ
 પીલહો પીલયો પીલોયેરે તક આ નહીં મળનાર
 વિતે આયુષ અલપ ધડીમાં કાળને વશ થાનાર
 માણી લીયો મોજો આ જગ બોજો ઉતારી
 મારા રસિલારે રંગીલા હો છેલા બહેલા પીલ્યો રાજ.

જગતસીંહ—

(૪૪)

જા જા જા કુર્મના કરનાર
 કરતાં અનીતી નધારી તેં ભીતી પ્રેમીની પ્રિતિમાં હાનીધરનાર
 હરામીછો વામી જાકામી હું પામી ગયો સહુ તારો એ અનાયાર
 રસીક-- મારી દો મહારાજ જાણીને બ્રહ્મ
 રાખવી ગાયના દુધની ગમ.
 જગત--રસિક રાજે બચાવ્યો જા આજે
 ફરી આવે કાજે ન ધારીશ પ્યાર.

અલિરામ —

(૪૫)

હરિ તુજ વારે ચડશે એક ઉપાધી પછી ન નડશે
 નિરખી તુજ નિતિ પ્રિતિ રિતિ—હરિ
 પાંચાળી ચીર પૂરીયાં ભરી સભા મોઝાર
 રૂપ ધર્યું નરસિંહતું હર્યો જુમીનો ભાર

ધરણી ધરણુ પ્રભૂ તારણુ તરણુ એ, જરૂર સંકટ તુજ હરશે હરણુએ
માટે તું, ધીરીયા, ગુણોગા, પ્રભૂ કેરા, બેટા બહાલી—હરિં.

તિલોતમા—

(૪૬)

વીણુ વારે ચડોને મારીરે દીન દાસી કહે છે પુકારી;
કષ્ટોને કાપી, સ્વામી સુખ આપી
આશ પુરો દયા દીલધારી—વીણુ.
ભોગીને માટે ભોગી વેશ ધારી મળું મોહન મમ સુખકારી
સહાય તારી દે મોરારી, યાએ બાળા બીચારી--વીણુ.

અમીના

(૪૭)

તન તંબુર નવજ તાર ચાર મએં બનાધરે
યે તંબુરમેં નામે ખુદા જની ધુન સમાધરે,
હાથન માલા ગલેમેં સેલી કફનીએ રંગાધરે.
જેવર બદલ ખાક તનપર મએને અબ લગાધરે.
અમ્મા રહો તુમ શાદો ખુરરમ ચેમેરી દુઆધરે
બસ્તી બદલ અબતો જમી વીરાના મુજકો બાધરે.

રંગીલી

(૪૮)

જાઓજી જાઓજી કામણુગારા
સતાવો શું અરે દિનદારા
ઘેલી કરી શીઠ ઠાલી રીખાવો શાંતી આપો મુજ પ્રાણુ ખ્યાર
રંગીલી--રૂડી ચાલ ચાલી આવો રસિલી

રંગીલી---રંગમાં રમાંડું વાહ ઠગારા,
 પ્રીતેથી અધર પાન કરીને
 રસમાં ઝુલો રંગીલા મારા,

રંગીલ—રંગીલી નૌર તું રંગીલ ભરથાર હું
 બહાલી શીદ કાલી તું માય છખીલી,

રંગીલી—વેલીવીંટાઇ રીઝે રંગ માણી

રંગીલ—વાહ વાહ કોમળ રસીક રસીલી,

તિલો-તમા—

(૪૯)

લુંડા બ્રમર ભોગી થઇ બ્રમરીદી છોડે કેમ તું
 બો હોય તું સાચોજ શોખીન તો ન છોડે એમ તું,
 સ્વાદી હશે શાકર તણો તે તો રસોરસ જાણશે
 કામાન્ધીને નહીં પ્રેમની પીછાણુ તે શું પીછાણશે,
 કોયલ આ વનમાં, રીઆય
 સાર બહે કોણુ આ દુઃખમાય
 પ્રેમની પીડા હવે ન રહેવાય--કો--
 પ્રેમ અંશી ખરે પ્રેમજ જાણે
 પિડપ્રસુતા વંધ્યા શું પીછાણે
 દર્દિ દરદ પુરી રીતે પ્રમાણે
 બહાલાને કેમ મળાય...હા--કો--

નેપથ્યમાં—ભુલ્યો પડ્યો ભર વનમાં હઠીલો હંસ નીરજનમાં--
 જગતસિંહ—

(૫૦)

ભુલ્યો પડ્યો ભર વનમાં હઠીલો હંસ નીરજનમાં

કનકપાત્ર મેં કાંઈ ન પીછાણ્યું, માટી પ્રમાણી મેં મનમાં.
કાજળ કેરી કોટડીમાંથી મેસ મેળાવી મદનમાં
દે પ્રભુ સાચી શુદ્ધ સતીને, સુખ લઉં હું ભવવનમાં,

તીલોતમા—

(૫૧)

મુરખ મદ જળ ખ્યાલો પીને મસ્ત બની મલકાયે રે
પ્રેમ ધુનમાં ગોથાં ખાઈ, પ્રેત પી'ડ પછડાયેરે—મુઁ
વીવીધ વાસના વળગી તુજને વળતી તું વટલાયેરે
જમ ભયનું જીવન મૃગજળ સમ તેમાં દેહ ડુબાયેરે
ખલક વીશે છે પલક જીંદગી તુજથી ભેદ ભણાયેરે
સફળ સુખદ સંસાર ગણીને, નર ભવ સહજ તરાયેરે--મુઁ

તિલોતમા

(૫૨)

આવો આવો પિયુજ પ્રિયા પાણીડાં પાય
જગતઁ--અરે વાહવાહ મારી શાણી તિલોતમાય
મારું હૈયું હરખાય પ્રીયા પ્રીતી જળ પાય,
તિલો.તઁ--આપું પ્રાણુદાન પીરસું પકવાન--
જગતઁ--જાણું છું, માનું છું, ંહાલી પિછાણું છું
તિલો.તઁ--દાસી તમારી છું.
જગતઁ--જીવન સુખકારી તું,
તિલો.તઁ--પ્રીતીથી હારી છું,
જગતઁ--જાઉં તુજ વારી હું.
તિલો.તઁ--વાહવાહ આવો પ્રાણુ રંજે રમાડું,

જગત૦—વાહ વાહ વાહ મારી શાણી તીલ માય
મારું હૈયું હરખાય પ્રિયા પ્રીતી જળ પામ--

આસમાની—

(૫૩)

વિચારી જૂઓરે પ્રેમીની ગતી પતિ--
મણીધર મૃગ બેસુર પર ડોલે
મરે પશુ તજે ન રતિ,
બ્રમર કમળથી પતંગ દીપકથી— મરે૦

આસમાની—

(૫૪)

બહાલા શું ઠાલા ઠગો છો ખ્યારા ધુતારા
રસીક—ઘેલી શી આ ઘેલાઇ
આસ૦—જણી સર્વે ચતુરાઇ
રસીક—અલબેલી તું મારી રંગીલી, રસીલી, છખીલી,
તજ દેને બહેમો તારા નઠારા,
આસ૦—છોજ સ્વારથી આ મોજલા
રસીક—ક્રોધ વેણુ પણુ પ્રિય કોકિલા,
આસ૦—મુને ન અડકો
રસીક—વાહ તુજ લટકો
આસ૦—હ્યો જાઓ, રસ પાઓ
રસીક—વાહ વાહરે-પાપારે-વાહ, ખ્યારા—

દરબારિઓ—

(૫૫)

સારંગ ગાઓરી પાંચ સુરને મિલાવો
રેમમ પપપ નીનીની સાસા સાનીપમરે
મમ પપ— સારંગ૦
ધૈવત ગંધાર બાદ ખરજ રીખખ ગ્રહ શોભાવો—
ન્યાસ છે પંચમ નીશાદ તિવર કોમળને લગાવો—સારંગ૦

સર્વ પાત્રો—

(૫૬)

જય જય સુરેશ મખકર સુહેષ,
જય વિજય વિજય દે કાપી કલેશ— જય જય૦
ભક્તજન પ્રતિપાલ, ગંગાધારી દીનદયાળ
યાચીયે મળી સૌખ્યાળ આર્યનો ઉદય હમેશ—જય જય૦
ઉદ તનન, તનન તાના દેરેના
દીયનરે તનન તોમ તનન તોમ,
સાની ધ પ ગ મ પ ની ધ પ મગરેસા જય જય૦.

શક્તિની

“આતંક નિગ્રહ ગોળીઓ”

તદન વનસ્પતીની

આ ગોળીઓ સ્ત્રી પુરૂષો એ બંનેને એક સરખી ઉપયોગી, અતી પૌષ્ટિક, પુરૂષત્વ આપનાર, લોહીની શુદ્ધિ કરનાર, ધાતુ દોષોને મટાડનાર અને નિર્બળ માણસને બળવાન કરનાર ઘણીજ ઉત્તમ દવા. કિંમત-ગોળી ઉર બત્રીસની ડબી ૧નો રૂપિયો એક.

વૈદ્યશાસ્ત્રી મણીશંકર ગોવિંદજી

આતંકનિગ્રહ ઔષધાલય.

હેડ ઓફીસ.....જામનગર.....કાઠીયાવાડ.

બ્રેન્ચ નંબર ૧.....મુંબઈ.....કાલબાદેવી રોડ.

બ્રેન્ચ નંબર ૨.....કલકત્તા.....હેરિસન રોડ.

બ્રેન્ચ નંબર ૩.....પુના.....બુધવાર પેઠ.

જાહેર ખબર.

નિચે મુજબ કિમ્મતથી નાટકના ઓપેરાની ચોપડીઓ
જે સાહેબોને જોઈતી હશે તેને રોકડે પૈસે વાંકાનેર આપ્યા
હિત વર્ધક નાટક કંપની પાસેથી મળશે:—

શૈલખાળા નાટકના ઓપેરા	...	૦-૨-૦
ચંદ્રકાન્તા નાટકના ઓપેરા	...	૦-૨-૦
નર્મદા.....નાટકના ઓપેરા	...	૦-૨-૦
શુરવીરશીવાજી નાટકના ઓપેરા	...	૦-૨-૦
પ્રેમચંદ્રિકા નાટકના ઓપેરા	...	૦-૨-૦
સીતાસ્વયંવર નાટકના ઓપેરા	...	૦-૨-૦
સત્યવાદી હરિશ્ચંદ્રના ઓપેરા	...	૦-૨-૦
કુમુદ કિશોરી નાટકના ઓપેરા	...	૦-૨-૦
મહારાણા પ્રતાપના... ઓપેરા	...	૦-૨-૦
ગોપીચંદ નાટકના ઓપેરા	...	૦-૨-૦
કેદારસીંહ નાટકના ઓપેરા	...	૦-૨-૦
સતી સુંદરખાના ... ઓપેરા	...	૦-૨-૦
ધન્દુમતી નાટકના ... ઓપેરા	...	૦-૨-૦
રમણ સુંદરી નાટકના ઓપેરા	...	૦-૨-૦
સંસારી સાવિત્રી નાટકના ઓપેરા	...	૦-૨-૦
નરસિંહ મેહેતા નાટકના ઓપેરા	...	૦-૨-૦
મીરાંબાઈના નાટકના ઓપેરા	...	૦-૨-૦
નિમક હલાલ રણુમલ નાટકના ઓપેરા	...	૦-૨-૦

ઉપરનાં પુસ્તકો કંપનીના મુકામેથી મળશે તેમજ ગુજ-
રાતના તમામ નામીયા શહેરોમાં અમારી કંપનીના દરેક એ-
જન્ટો પાસેથી મળશે—વિનંતી.

અંશ કર્તા

